



JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 7.9.2017
Čj. MSP-61/2016-OJD-SPZ/2
Počet listů: 2
Přílohy: 2

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. J.A. - stížnost pro porušení zákona

Přílohy: -ověřená kopie rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56, - kopie podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L. M.,

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. zemř. J.A.,
stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56.

Rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56, byl obv. J.A. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona. Za tento trestný čin byl obv. J.A. uložen trest odnětí svobody v trvání 1 roku nepodmíněně.

Rozsudek nabyl právní moci dne 13.1.1957.

Předmětného trestného činu se obviněný podle výroku tohoto rozsudku dopustil tím, že dne 29.10.1956 nenastoupil vojenskou základní službu ve středisku povolanců v Karlových Varech, přestože mu byl dne 18.10.1956 řádně doručen povolávací rozkaz, přičemž vojenskou službu odmítal nastoupit i nadále s odvoláním se na své náboženské přesvědčení.

Přezkumné řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, v posuzované trestní věci neproběhlo.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 64/1956 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950, trestní zákon, se trestného činu nenastoupení služby v branné moci dopustil ten, kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupil službu v branné moci v ozbrojených silách do čtyřadvaceti hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož posledně uvedeného zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci je nutno při přezkumném řízení vycházet z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. J.A. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech nebylo zohledněno, že jmenovaný svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené v ust. § 15 odst. 1 Ústavy ze dne 9. 5. 1948. Současně je třeba konstatovat, že Ústava z roku 1948 sice svobodu svědomí formálně zaručovala, avšak navazující norma nižší právní síly vydána nebyla. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02). Obviněný J. A. tedy neměl možnost získat individuální úlevu při plnění služební povinnosti ani vykonávat alternativní službu beze zbraně, jelikož tato neexistovala, a proto nemohl dostat svým zákonným povinnostem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím. Jeho jednání tak, jak je popsáno v napadeném rozsudku, tedy není a nebylo trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že v dané věci došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného J.A. a je proto namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak nezákonný stav a poskytnout tímto

způsobem určité zadostiučinění obviněnému, který setrval na svém náboženském přesvědčení i v době totalitního režimu, resp. jeho pozůstalým.

S přihlédnutím k důkazní i procesní situaci, kdy skutkový stav byl spolehlivě zjištěn a reálně nepřipadá v úvahu doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56, byl v neprospěch obviněného zemř. J.A. porušen zákon v ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 64/1956 Sb., trestního řádu, ve vztahu k § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Karlových Varech ze dne 3.1.1957, sp.zn. T 242/56, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a podle § 226 písm. b) tr. řádu zprostil obviněného zemřelého J.A. obžaloby pro skutek spočívající v tom, že dne 29.10.1956 nenastoupil vojenskou základní službu ve středisku povolanců v Karlových Varech, přestože mu byl dne 18.10.1956 řádně doručen povolávací rozkaz, přičemž vojenskou službu odmítl nastoupit i nadále s odvoláním se na své náboženské přesvědčení, čímž měl spáchat trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [8 Tz 86/2017](#)